

ОСОБЛИВОСТІ КИТАЙСЬКОЇ ВОКАЛЬНОЇ ШКОЛИ ТА ЇЇ СПІЛЬНІ РИСИ З ЄВРОПЕЙСЬКОЮ ШКОЛОЮ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Свідоме залучення кожного народу до досягнень світового мистецтва та знайомство інших національностей із культурою власного народу набуває особливого значення в умовах світової глобалізації XXI століття. Китайське вокальне мистецтво не є виключенням. Митці "піднебесної" на рівні із іншими народами намагаються акумулювати кращі надбання світової вокальної школи та застосовувати їх у власному музичному розвитку на державному рівні та у особистому саморозвитку.

Сучасна китайська вокальна школа знаходиться на шляху свого становлення. Їй передували багатовіковий період розквіту народного співу, що відповідало національним традиціям та умовам розвитку. Представники вокальної педагогіки намагаються узагальнити їх і використати для подальшого розвитку китайської культури найбільш ефективні досягнення світової академічної школи співу. Оскільки, на думку провідних митців (у тому числі китайських) найкращою вокальною школою залишається європейська, а саме – італійська школа, вона особливо привернула наукову увагу китайських педагогів вокалу, актуалізує звернення саме до неї та стала предметом нашого наукового дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Над проблемою розвитку китайської вокальної школи працювали багато китайських педагогів, серед яких – Чжан Чжен Кай, Цюнь Сан Хай, Ли Цин Вей, Юй Юй Сян, Ван Жуан. Вони спрямували свої роботи на розкриття теоретичних основ та головних методичних прийомів китайського вокального мистецтва, серед яких виділяють психологічний, механічний, демонстраційний підходи з урахуванням формування виразності голосу.

Формулювання цілей статті... Мета статті полягає у розкритті особливостей китайської вокальної школи та винайденні спільних рис щодо вокальної підготовки в європейській та китайській методичних системах.

Виклад основного матеріалу дослідження... Визначаючи особливості китайської вокальної школи, необхідно відмітити, що головні теоретичні та методичні положення китайської вокальної педагогіки розкривають традиційні методичні прийоми звуковидобування з урахуванням фізіологічних можливостей співаків, враховуючи динамічні особливості чоловічого та жіночого голосів, а також велику увагу приділяють розвитку широкого діапазону звучання голосів.

Так, велика увага у вокальному навчанні у Китаї приділяється співу на слабкій динаміці з поступовим crescendo та застосовуючи falsetto – легке та високе звучання голосу. Поряд з цими прийомами в китайській методиці чільне місце займає розвиток сили голосу, так званого звукового об'єму. Завдяки цьому такий резонансний спів дозволяє оперним співакам доносити всі найменші відтінки звуку до кожного слухача (навіть до віддалених від сцени місць великих театральних приміщень).

Якість формування голосового апарату та звукової палітри співака залежить безпосередньо від правильності використання усіх механізмів звуковидобування та ефективної їх координації з реальним результатом звучання власного голосу, який співак чує. Мова йде про знання з фізіології та використання цих знань на практиці. Наприклад, за китайською методикою неприпустимі затискання горла, жорсткість м'язів, занадто енергійне використання дихання.

До механізмів звукоутворення у китайській вокальній методиці відносяться й органи резонування, до яких відносять весь тілесний стан людини. Як показали дослідження фізична будова людського тіла така, що лише гортань не має здатності до резонування. Більш за інші органи акустичне посилення звуку створюється завдяки грудній клітині. Автоматичним регулятором та генератором звукових якостей є носова порожнина. Саме тому у вокальній практиці педагоги часто використовують сонорні приголосні літери (М, Н, НГ), застосовують пошук так званих "резонансних звуків".

Разом з тим багато уваги приділяється розвитку широкого діапазону голосу, який передбачає не лише звуковисотність, а й уміння співака застосовувати різні тембри звучання голосу. Цим пояснюється те, що у методиці розвитку голосу китайськими майстрами застосовуються вправи, які виконуються за допомогою грудного регістру на дуже високих нотах з використанням уміння співати гучно, та фальцетний спів низьких та дуже слабких тонів.

Китайські педагоги ретельно ставляться до розуміння *структури співочого* апарату, конкретного їх вивчення та поваги до знання найменших особливостей його функціонування. Це положення, його сумлінне виконання стає головною вимогою до навчання студентів, до якого додається формування основних співацьких навичок.

Однією з особливостей китайської вокальної методики є приділення гідної уваги здійсненню вірного дихання, для чого, на думку китайських вокалістів, необхідно виправляти (якщо це необхідно) поставу, яка має виключати запалі груди та слабкий живіт. Після цього необхідно навчитися вимірювати дихання та засвоїти застосування швидкого залучення змішаного його типу (тобто дихання через ніс та рот водночас). Необхідно зберігати дихальні м'язи та всі їх групи у стані активності для розвитку уміння повільного вдиху та повільного його випускання. До того ж, у цій методиці враховується, що у чоловіків та жінок спостерігається різна потреба у диханні (у чоловіків воно більш глибоке).

Слід зауважити, що одним із завдань китайської методики є створення для студентів, які навчаються співу, умов для засвоєння вокальної методики для того, щоб вони змогли висловлювати свої почуття та думки, тобто змогли досягти кінцевої мети – розвинути художню здібність самовираження.

До покращення результату навчання співу необхідно, на думку китайських методистів з вокалу, розвивати і загальні здібності та психологічні можливості, а саме – витривалість, здатність керувати власними м'язовими відчуттями та координувати їх.

У вокальній методиці китайських педагогів застосовуються різні методи, серед головних: психологічний, механістичний, демонстраційний, метод формування виразності голосу, використання аналогій та вербальних пояснень.

Психологічний метод передбачає розвиток дихання, механізмів резонування, оволодіння співацькою позицією тощо, які набагато ефективніше розвиваються та використовуються якщо ці процеси підсилити усвідомленням розвитку психо-фізіологічних функцій людини. Серед досліджень у цій області – розвиток звукової пам'яті, формування психологічної та емоційної довіри, всебічної реакції, дотримання спокійного психічного стану для ефективної вокальної підготовки.

У механічному підході на відміну від психологічного, акцент падає на вивчення фізіологічних характеристик звуку для усвідомлених маніпуляцій голосом та управління співом через практику повторювання. Цей метод не заперечує природної реакції організму людини у процесі співу, але передбачає підсилення його усвідомленими компонентами та управління ними. Треба зауважити, що ці методи ще недостатньо досліджені та перевірені практикою, представлені у теорії китайської вокальної методики доволі поверхово.

Демонстраційний підхід спирається на показ педагога учню вірних методів співу. Багато викладачів традиційно використовують цей метод, але окремі педагоги вбачають у ньому загрозу сліпій імітації. Але в цьому методі необхідно тренувати витончене сприймання, здібність вуха контролювати спів, що буде заважати сліпому наслідуванню.

Найстаріший метод китайської методичної системи – формування виразності голосу – спирається на глибоке знання особливостей мови тієї національної школи, чий музичні твори передбачається співати. Сутність цього метода складає опора на особливості мови, вірна вимова слів, що формують правильні м'язові відчуття, які треба пізніше переносити на співацьку мову. Велике значення у цьому має придбання внутрішнього психологічного особистого резонансу у вимові окремих звуків.

Метод використання аналогій у вокальному викладанні (на кшталт "відчуття позіху", "спів у маску" тощо) використовується для розвитку уявлення студентів. Метафори запалюють їх, допомагають зрозуміти їм або пригадати необхідні м'язові відчуття.

Застосовується у вокальному навчанні й метод вербальних пояснень, що використовують зазвичай для двох цілей: 1) лаконічно та виразно викласти свою власну позицію на викладання, його завдання та мету; 2) надати можливість студентам швидко, прямо та у повній мірі зрозуміти та усвідомити перспективи, цілі та особливості співу. Зауважимо, що надмірне використання вербального методу можуть призвести до швидкої втоми учнів, виникнення непорозуміння та навіть зниження ефективності навчання.

Так, до специфіки китайської вокальної школи, національних особливостей належать: переважний спів на помірній динаміці; навчання поступовому нарощуванню звучання; дотримання умов зберігання фізіологічних можливостей голосу в кожному віці його становлення; уміння співати *falseto* та ставлення до цього засобу звуковидобування як до природного явища та ін.

Для порівняння особливостей китайської вокальної школи та винайдення спільних рис з європейською школою було досліджено, що у європейській вокальній школі педагогами відпрацьовані такі принципові положення: дотримання виховуючого навчання, тому що спів розглядається засобом багатостороннього розвитку особистості; свідомого підходу до здійснення мистецької освіти, який забезпечує розуміння всіх методичних прийомів на кожному етапі навчання (особливо це стосуються специфічних вокальних явищ); використання поступового та послідовного нарощування складностей; дотримання індивідуального підходу до навчання співу; єдності художнього та технічного способів навчання та самовдосконалення студентів.

У результаті порівняння досліджених особливостей було визначено спільні риси європейської та китайської вокальних шкіл. Ці школи поєднують такі загальні положення:

- ідентичність уявлень з головних позицій щодо теорії вокального мистецтва;
- урахування необхідності взаємозбагачення раціонального та емоційного компонентів у співі;

- використання інтелектуального та психологічного підходів до навчання;
- обов'язкове застосування індивідуального підходу;
- використання розвитку загальних здібностей студентів та спеціальної вокальної підготовки у їх взаємозбагаченні.

Висновки... Таким чином, порівняльний аналіз європейської та китайської вокальних шкіл довели, що сучасна китайська вокальна школа у більшій мірі серед надбань європейської вокальної культури запозичила кращі досягнення італійської вокальної школи. У сукупності із результатами розвитку національного мистецтва ці досягнення склали науково-методичне підґрунтя для розвитку сучасної вокальної школи Китаю із своїми особливостями.

Дані результати дослідження не вичерпують проблеми спорідненості європейської та китайської вокальних шкіл. Подальшого дослідження можуть отримати положення щодо самостійної підготовки іноземних студентів, які навчаються в Україні.

Література

1. Барсова Ю. А. Практические советы обучающимся пению / Ю. А. Барсова. – Л.: Музыка, 1968. – 190 с.
2. Морозов В. Вокальный слух и голос / В. Морозов. – М.: Музыка, 1965. – 240с.
3. Менабени А. Г. Методика обучения сольному пению / А. Г. Менабени. – М. : Просвещение, 1987. – 230 с.

Анотація

У статті наведені основні особливості китайської вокальної методики та визначені спільні риси з європейською вокальною школою.

Анотація

В статье поданы основные особенности китайской вокальной методики и определены общие черты с европейской вокальной школой.

Summary

In this article are discovered the general especially of China Vocal methods and defined its common lines with Europe Vocal School.

Подано до редакції 29.11.2009 р.

Рекомендовано до друку докт.пед.наук, проф.Гуральник Н.П.

□ 2009

Шевчук Л.О.

СТАНДАРТИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧИТЕЛІВ У РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА

Постановка проблеми у загальному вигляді... Разом з розвитком інформаційного суспільства трансформується система освіти і вимоги до професійної компетентності. Невід'ємною складовою професійної компетентності педагога є інформаційно-комунікаційна компетентність – комп'ютерна грамотність плюс уміння здійснювати пошук інформації, використовувати й оцінювати її, володіння технологіями комп'ютерних комунікацій, вміння засвоювати і використовувати можливості інформаційних технологій для вирішення методичних і навчально-виховних проблем [3, с. 36].

У Республіці Польща особливе значення надається проблемам набуття вчителем необхідних для професійної діяльності компетенцій, формування інформаційної компетентності вчителів, що засвідчується створенням відповідних стандартів підготовки та удосконалення навичок педагогічних фахівців. На нашу думку, ці проблеми потребують ґрунтовного висвітлення та актуалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Різні аспекти підготовки та діяльності учителя інформаційного суспільства висвітлені у працях польських та вітчизняних науковців. Російська дослідниця А.Савіна у своїх працях аналізує підготовку польських учителів, одним з аспектів якої є інформаційна компетентність. В.Дрозка акцентує нашу увагу на створенні формули вчителя майбутнього. Дослідженням стандартів покращення дистанційного навчання з використанням новітніх технологій займались Дж. Деллорс, Дж. Яковіч-Корчинські. Польський дослідник М.Сисло в складі робочої групи розробив проект стандартів підготовки вчителів до використання інформаційних технологій. Е.Барон-Поланчук у своїх працях переконливо доводить необхідність використання мультимедійних навчальних матеріалів у професійній діяльності усіх без винятку вчителів. З ним погоджується М.Охманські, який наголошує на важливості набуття педагогами інформатично-медіальних компетенцій.

Формулювання цілей статті... У нашій статті ми ставимо за мету дослідити та проаналізувати діючі стандарти інформаційної компетентності учителів у Республіці Польща, яку ми розглядаємо як невід'ємну складову загальної педагогічної компетентності.